

Anexa 1

PROGRAME ȘCOLARE

Anexa este destinată studiului comparat al competențelor specifice ariei curriculare *Arte și Tehnologii* pentru programele în vigoare în învățământul primar. Anexa conține și extrase din programele școlare din învățământul preșcolar prezentate pe site-ul www.ise.ro, la secțiunea învățământul primar și preșcolar.

*„Ideile au calitatea lor proprie, sunt perfecte,
în timp ce lucrurile, fiind copii ale ideilor,
sunt imperfecte!” (PLATON)*

A. Obiective cadru și de referință pentru domeniul estetic și creativ (extras din Curriculum pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani), aprobată în anul 2008)

1. Formarea unor deprinderi de lucru pentru realizarea unor desene, picturi, modelaje;
2. Realizarea unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător (natură, artă și viața socială);
3. Stimularea expresivității și a creativității prin desen, pictură, modelaj.

Tema	Obiectivul de referință	Comportamentul	
		Nivelul 3-5 ani	Nivelul 5-6/7 ani

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPT DE CURS

Cine sunt/ suntem?	să redea teme plastice specifice desenului.	- cunoaște materialele de lucru specifice activităților artistico-plastice; - execută linii drepte sau curbe închise / deschise; - utilizează corect instrumentele de lucru (creion, pensulă, carioca, cretă, ceracolor etc.) în exprimarea liberă a gestului grafic (chiar și prin mâzgălituri); - execută trasee utilizând diferite instrumente de lucru și diferite suporturi (hârtie, carton, sticlă, lemn etc.); - colorează diferite imagini, respectând conturul acestora; - completează lacune din desene; - dispune alternativ două sau mai multe elemente decorative; - redă prin desen obiecte/personaje reale sau imaginare; - trasează linii în duct continuu, în diferite poziții, pentru a reda imaginea unor obiecte (în desene individuale sau colective).	Identic cu nivelul 3 - 5 ani Sugestii de conținuturi - denumiri ale obiectelor specifice: creion, pensulă, acuarele, planșă, șevalet, plastilină, lut, planșetă etc. - denumiri ale culorilor de bază: roșu, galben, albastru, verde, ale non-culorilor: negru, alb și ale unor nuanțe(!) ce rezultă din combinarea culorilor de bază cu non-culorile; - opere de artă adecvate vârstei și temei studiate.
	să obțină efecte plastice, forme spontane și elaborate prin tehnici specifice picturii.	- aplică, pe suprafețe date sau libere, culoarea (cu pensula, buretele, degetul, palma, ghemotocul de hârtie, ghemul de ață, țesături rare, ștampila, peria, tubul); - obține efecte plastice prin combinarea culorilor sau alte tehnici (fuzionare, presare, suprapunere, decolorare, stropire, plierea hârtiei); - realizează compoziții plastice, cu teme date sau la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (punct, adăugarea unor linii / puncte).	Identic cu nivelul 3-5 ani cu excepția comportamentului următor: - realizează compoziții plastice, cu teme date sau la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (punct, adăugarea unor linii / puncte) prin intermediul cărora își exprimă sentimente și emoții trăite.
	să exerseze deprinderile tehnice specifice modelajului în redarea unor teme plastice.	- pregătește materialul de modelat (lut, plastilină, cocă) prin frământare, rupere; - modelează prin: mișcare translatorie a palmelor față de planșetă împreunarea capetelor prin lipire, adâncire, apăsare, mișcare circulară, aplatizare; - modelează forme de bază (minge, omulețul etc.)	Identic cu nivelul 3-5 ani

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

	să compună în mod original și personal spațiul plastic.	- elaborează creații individuale și colective cu și fără temă dată; - participă la crearea cadrului estetic specific ambiental; - respectă poziția de lucru față de suportul de lucru.	Identic cu nivelul 3-5 ani
	să interpreteze liber, creativ lucrări plastice exprimând sentimente estetice.	- descoperă semnificația lucrărilor proprii/ale altor copii prin analiza formelor, liniilor, culorilor etc. - propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole etc.)	Identic cu nivelul 3-5 ani
	să privească și să recunoască creații artistice corespunzătoare specificului de vârstă al copilului preșcolar și preocupărilor acestuia (portrete de copii, jocuri ale copiilor, scene de familie, peisaje, activități cotidiene ale oamenilor)	- privește cu interes și uneori chiar recunoaște opere de artă naționale și universale, corespunzătoare vârstei și preocupărilor sale.	Identic cu nivelul 3-5 ani
Cum este / a fost și va fi aici pe	să redea teme plastice specifice desenului.	- respectă poziția de lucru față de suportul de lucru; - execută linii drepte sau curbe închise / deschise.	- execută linii drepte sau curbe închise și deschise, puncte.

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPORT DE CURS

pământ?	să obțină efecte plastice, forme spontane și elaborate prin tehnici specifice picturii.	- execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, degetul etc.)	- execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, degetul, firul de ață, stropirea etc.).
	să compună în mod original și personal spațiul plastic	- execută lucrări colective/ individuale prin combinarea diferitelor tehnici de lucru: colaje, desen grafic și pictură, modelaj și pictură / colaj etc.	Identic cu 3-5 ani
	să interpreteze liber, creativ lucrări plastice exprimând sentimente estetice.	- descoperă semnificația lucrărilor proprii/ale altor copii prin analiza formelor, liniilor, culorilor etc. - propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole, etc.)	-Identic cu 3-5 ani
	Identic cu ultimul obiectiv de referință al primei teme.	Identic cu comportamentul specific acestui obiectiv de referință. format la tema <i>Cine sunt/suntem?</i>	Identic cu 3-5 ani
Când / cum și de ce se întâmplă	să redea teme plastice specifice desenului.	- utilizează corect instrumentele de lucru (creion, pensulă, cariocă, cretă, ceracolor etc.) în exprimarea liberă a gestului grafic (chiar și prin mâzgălituri); - utilizează diferite imagini, respectând conturul acestora.	- execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, firul de ață, stropirea, degetul etc.)
	să obțină efecte plastice, forme spontane și elaborate prin tehnici specifice picturii.	-aplică pe suprafețe date sau libere culoare (cu pensula, creionul, burete, etc.) - realizează compoziții plastice prin prelucrarea formelor spontane.	- obține efecte plastice prin combinarea culorilor sau alte tehnici (fuzionare, presare, suprapunere, decolorare, stropire, pliarea hârtiei); - realizează compoziții plastice, cu teme date sau la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (punct, adăugarea unor linii / puncte).

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

	să exerseze deprinderile tehnice specifice modelajului în redarea unor teme plastice.	- pregătește materialul de modelat (plastilina, lut, coca etc.); - modelează forme de bază (minge, șarpe, cornulețe, etc.).	- modelează prin: mișcare translativă a palmelor față de planșetă împreunarea capetelor prin lipire, adâncire, apăsare, mișcare circulară, aplatizare; - redă forme, concrete sau abstracte, de dimensiuni și culori diferite prin aplicarea unor tehnici complementare modelajului; - cooperează în realizarea unor lucrări plastice complexe.
	să compună în mod original și personal spațiul plastic	- aplică tehnici de lucru învățate pentru redarea unei teme date sau din imaginație; - creează forme noi prin îmbinarea unor elemente cunoscute.	
	Identifică cu ultimul obiectiv de referință al primei teme	- recunosc lucrările lor și pe ale colegilor; - recunosc peisaje, imagini din filme, povești, eroi din povești etc.	
	să utilizeze un limbaj adecvat cu privire la diferitele activități plastice		- folosește cuvinte și expresii specifice activităților artistico-plastice (șablon, amprentă, colaj, stropire, șampilare, decolorare, hașurare, decorare, colorare, ștergere, suprapunere, apăsare, presare, îmbinare, rupere, frământare, adâncire, amestecul culorilor); - descrie acțiuni specifice tehnicilor folosite în cadrul activităților plastice
Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?	să redă teme plastice specifice desenului / picturii.	- execută linii drepte sau curbe închise / deschise; - execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, degetul etc.)	Identifică cu 3-5 ani

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPORT DE CURS

să compună în mod original și personal spațiul plastic.	- execută lucrări colective / individuale prin combinarea diferitelor tehnici de lucru: colaje, desen grafic și pictură, modelaj și pictură/colaj etc.	Identic cu 3-5 ani cu excepția comportamentelor următoare: - participă la crearea cadrului estetic specific ambiental; - modifică modelul dat prin adăugare sau restructurare.
să interpreteze liber, creativ lucrări plastice exprimând sentimente estetice.	- propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole, etc.)	-descoperă semnificația lucrărilor din analiza culorilor, formelor, liniilor; - descrie lucrările proprii sau ale celorlalți copii, ținând cont de aspectul lor și de sentimentele pe care acestea le trezesc în sufletul copilului; - propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole, etc.)
Identic cu ultimul obiectiv de referință al primei teme.	Identic cu comportamentul, specific acestui obiectiv de referință format la tema <i>Cine sunt/suntem?</i>	Identic cu 3-5 ani.

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Cine și cum planifică / organizează o activitate?	să redea teme plastice specifice desenului.	- cunoaște materialele de lucru specifice activităților artistico-plastice; - execută linii drepte sau curbe închise / deschise; - utilizează corect instrumentele de lucru (creion, pensulă, cariocă, cretă, ceracolor etc.) în exprimarea liberă a gestului grafic (chiar și prin mâzgălituri); - execută trasee utilizând diferite instrumente de lucru și diferite suporturi (hârtie, carton, sticlă, lemn etc.); - colorează diferite imagini, respectând conturul acestora; - completează lacune din desene; - dispune alternativ două sau mai multe elemente decorative; - redă prin desen obiecte / personaje reale sau imaginare; - trasează linii în duct continuu, în diferite poziții, pentru a reda imaginea unor obiecte (în desene individuale sau colective).	- execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, firul de ață, stropirea, degetul etc.)
	să obțină efecte plastice, forme spontane și elaborate prin tehnici specifice picturii.	- aplică, pe suprafețe date sau libere, culoarea (cu pensula, buretele, degetul, palma, ghemotocul de hârtie, ghemul de ață, țesături rare, ștampila, peria, tubul); - obține efecte plastice prin combinarea culorilor sau alte tehnici (fuzionare, presare, suprapunere, decolorare, stropire, plierea hârtiei); - realizează compoziții plastice, cu teme date sau la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (punct, adăugarea unor linii / puncte).	Identic cu 3-5 ani, fără primul comportament.

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPOORT DE CURS

să exerseze deprinderile tehnice specifice modelajului în redarea unor teme plastice.	- pregătește materialul de modelat (lut, plastilină, cocă) prin frământare, rupere; - modelează prin: mișcare translatorie a palmelor față de planșetă împreunarea capetelor prin lipire, adâncire, apăsare, mișcare circulară, aplatizare; - modelează forme de bază (minge, omulețul etc.)	Comportamentul al doilea, identic ca la 3-5 ani, la care se adaugă următoarele comportamente: - redă forme, concrete sau abstracte, de dimensiuni și culori diferite prin aplicarea unor tehnici complementare modelajului; - cooperează în realizarea unor lucrări plastice complexe.
să compună în mod original și personal spațiul plastic.	- elaborează creații individuale și colective cu și fără temă dată; - participă la crearea cadrului estetic specific ambiental; - respectă poziția de lucru față de suportul de lucru.	
să interpreteze liber, creativ lucrări plastice exprimând sentimente estetice.	- descoperă semnificația lucrărilor proprii / ale altor copii prin analiza formelor, liniilor, culorilor etc. - propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole etc.)	
Identice cu ultimul obiectiv de referință al primei teme.	Identice cu comportamentul specific acestui obiectiv de referință format la tema <i>Cine sunt / suntem?</i>	
să utilizeze un limbaj adecvat cu privire la diferitele activități plastice.		- folosește cuvinte și expresii specifice activităților artistico-plastice (șablon, amprentă, colaj, stropire, ștampilare, decolorare, hașurare, decorare, colorare, ștergere, suprapunere, apăsare, presare, îmbinare, rupere, frământare, adâncire, amestecul culorilor); - descrie acțiuni specifice tehnicilor folosite în cadrul activităților plastice.

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Ce și cum vreau să fiu?	să redea teme plastice specifice desenului.	- utilizează corect instrumentele de lucru (creion, pensulă, carioca, cretă, ceracolor etc.) în exprimarea liberă a gestului grafic (chiar și prin mâzgălituri); - utilizează diferite imagini, respectând conturul acestora.	- execută linii drepte sau curbe închise/deschise; - execută efecte plastice cu pensula sau folosind diferite alte tehnici de lucru (suprapunerea, decolorarea, pământul de vată, degetul etc.)
	să obțină efecte plastice, forme spontane și elaborate prin tehnici specifice picturii.	- aplică pe suprafețe date sau libere culoare (cu pensula, creionul, burete etc.) - realizează compoziții plastice prin prelucrarea formelor spontane.	
	să exerseze deprinderile tehnice specifice modelajului în redarea unor teme plastice.	- pregătește materialul de modelat (plastilina, lut, coca etc.); - modelează forme de bază (minge, șarpe, cornulețe etc.).	
	să compună în mod original și personal spațiul plastic.	- aplică tehnici de lucru învățate pentru redarea unei teme date sau din imaginație; - creează forme noi prin îmbinarea unor elemente cunoscute.	- execută lucrări colective/individuale prin combinarea diferitelor tehnici de lucru: colaje, desen grafic și pictură, modelaj și pictură/colaj etc. - participă la crearea cadrului estetic specific ambiental; - modifică modelul dat prin adăugare sau restructurare.
	să interpreteze liber, creativ lucrări plastice exprimând sentimente estetice.		- descoperă semnificația lucrărilor din analiza culorilor, formelor, liniilor; - descrie lucrările proprii sau ale celorlalți copii, ținând cont de aspectul lor și de sentimentele pe care acestea le trezesc în sufletul copilului; - propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole etc.)

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPT DE CURS

	Identic cu ultimul obiectiv de referință al primei teme.	- recunosc lucrările lor și pe ale colegilor; - recunosc peisaje, imagini din filme, povești, eroi din povești etc.	Identic cu comportamentul specific acestui obiectiv de referință format la tema <i>Cine sunt/suntem?</i>
--	--	--	--

B. Competențe specifice și exemple de activități de învățare asociate competențelor generale 1 și 2 (extrase din Programa școlară pentru disciplina ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013 pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a și din programa școlară aprobată prin ordin al ministrului Nr. 5004/2.12.2014 pentru clasa a III-a și a IV-a)

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje artistice exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte familiare

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
1.1. Sesizarea semnificației unui mesaj vizual simplu, exprimat prin desen/ pictură/ modelaj/ colaj/ film/ desen animat, care reflectă un context familiar - formularea de răspunsuri la întrebări simple - formularea de răspunsuri ce presupun alegere duală/ multiplă: „În desen este câțelul tău sau pisica ta?” - povestirea unui eveniment sau a unui lanț scurt de evenimente personale, cu ajutorul desenului, picturii, modelajului, colajului etc. - identificarea unor momente din activitatea zilnică, când se prezintă imagini corespunzătoare - punerea în corespondență a desenelor, picturilor, modelajului, colajului cu mesaje orale indicate	1.1. Sesizarea elementelor de detaliu ale unui mesaj vizual simplu, exprimat printr-o varietate de forme artistice - formularea de răspunsuri la întrebări despre elemente de detaliu dintr-un desen, dintr-o pictură, dintr-un modelaj, colaj sau film de desene animate - formularea de răspunsuri orale și/sau scrise în jocuri de tipul "De două ori cinci" – Exemplu: „Numeste/ scrie cinci lucruri pe care le observi în reproducerea Pomi înfloriți a lui I. Andreescu..... Privește din nou și închiuie-ți că ești în livadă, alături de pictor. Numeste/ scrie alte cinci lucruri pe care le observi.” - identificarea dintr-o suită de imagini a aceleia care conține un detaliu dat - jocuri tip puzzle sau loto cu imagini/fotografii - rezolvarea de jocuri pe teme diverse, de tipul Găsește diferențele/ intrusul; Ghicește ce s-a schimbat etc. - observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în pictură versus sculptură, colaje, felicitări bidimensionale și tridimensionale etc.) - numirea materialelor, instrumentelor și tehnicilor utilizate	1.1. Sesizarea diferenței dintre informația practică transmisă prin limbaj vizual și mesajul artistic - formularea de enunțuri despre posibile trăiri exprimate de autori în picturi/desene/fotografii artistice/sculptură etc. - participarea la discuții despre mesaje exprimate în diferite momente din filme pentru copii/ filme de desene animate - jocuri comparative între mesaje practice transmise prin limbaj vizual și mesaje artistice – Exemplu: anunțul de la metrou, compus din imagine și text: Nu vă sprijiniți de uși și Ciobănaș cu câine al lui N. Grigorescu sau culoarea roșie de la semafor și Macii lui Ș. Luchian - sesizarea efectelor sugestive ale unei culori folosite într-o reproducere, prin comparația cu zone alăturate, colorate diferit
1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în ipostaze familiare, în spațiul înconjurător - precizarea culorilor obiectelor personale - realizarea de grafice cu posturi sau bucățele de	1.2. Identificarea liniei, a punctului, a culorii și a formei în contexte cunoscute - participarea la jocuri de tipul Săculețul fermecat (elevii introduc mâna într-un săculeț cu obiecte, le pipăie și recunosc obiectul doar după formă)	1.2. Identificarea semnificației liniei, punctului, culorii și formei în opere de artă - participarea la jocuri de identificare a semnificației liniilor frânte/ curbe/orizontale/verticale în desene - participarea la jocuri de identificare a semnificației

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
<i>hârtie colorată, în care să surprindă: „Culoarea preferată”, „Culorile preferate ale membrilor familiei (frați, surori, mama, tata, bunicul, bunica etc.)”</i> - recunoașterea diferitelor tipuri de linii și puncte întâlnite în mediul familiar - jocuri de recunoaștere, descoperire, sortare, diferențiere etc.- Exemple: joc de tipul „Săculețul fermecat” (copiii introduc mâna într-un săculeț cu obiecte, le pipăie și recunosc obiectul doar după formă); joc de tipul „Obiectul surpriză” (ghicirea obiectului după caracteristici aflate prin întrebări; fiecare elev va aduce pe rând, de acasă un obiect cu semnificație personală, o jucărie etc.); jocuri pe teme diverse, de tipul Găsește diferențele/ intrusul; Ghicește ce s-a schimbat etc.; jocuri de jocuri de sortare după formă, culoare, valoare estetică, utilitate etc. - marcarea elementelor unei mulțimi după formă, culoare, textură, claritate etc.- Exemple: „Marchează obiectele roșii”, „Marchează fotografiile clare”, „Alege materialele netede”, „Marchează obiectele rotunde”; - gruparea produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate - Exemplu: jocuri de tip puzzle, Loto - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor	- participarea la jocuri de asociere formă și/sau culoare-obiect - jocuri de tip Obiectul surpriză (ghicirea obiectului după caracteristici aflate prin întrebări; fiecare elev va aduce, pe rând, de acasă, un obiect cu semnificație personală, o jucărie etc.) - observarea diferențelor dintre formele plane și cele spațiale (aceeași temă în pictură versus sculptură, colaje, felicitări bidimensionale și tridimensionale etc.)	<i>punctului în funcție de domeniul în care este utilizat (pictură, grafică, sculptură etc.)</i> - identificarea efectului spațial al punctului, în funcție de mărimea, distanța sau luminozitatea acestuia - identificarea semnificației culorilor folosite în reproduceri/ desene - compararea metaforică a culorilor, formelor, materialelor, perspectivelor în funcție de trăirea proprie - Exemplu: Copilul poate vedea unele culori reci ca apa, unele forme rele pentru că sunt ascuțite, unele obiecte mai mari pentru că sunt mai importante etc.
1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual - explorarea mediului înconjurător pentru a identifica forme, culori, materiale, obiecte artistice Exemplu: Joc „Cine observă ceva... (roșu, rotund, neted, frumos etc.)” - expunerea, observarea și analizarea unor lucrări	1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual - explorarea mediului cultural-artistice pentru a identifica forme, culori, materiale, tehnici, obiecte artistice; discutarea mesajului și a impresiilor Exemplu: vizionarea unui film artistic, analiza unor albume foto; răsfoirea unor albume de artă;	1.3. Manifestarea curiozității față de explorarea de mesaje artistice simple, exprimate vizual - analiza liberă și personală a mesajului unei realizări artistice (exemplu: „Vă recomand... filmul, expoziția etc., deoarece...”) - discuții în care se explică preferințele artistice ale fiecăruia

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPT DE CURS

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
artistice și meșteșugărești, pentru a stimula curiozitatea copiilor (ce reprezintă, cine le-a realizat, când, cum, în ce scop?) - exerciții de identificare a valorilor estetice și etice din mediul înconjurător (mediul natural, social, construit, cultural, religios) - expunerea, observarea și analizarea unor lucrări valoroase ale culturii românești tradiționale și contemporane, precum și ale culturii universale, redată pe suport electronic sau în albume - vizionarea unor expoziții de artă, ateliere meșteșugărești, filme documentare - joc: Mie îmi place să ... (pictez, modelez, cos, desenez, construiesc), pentru că... - participarea cu lucrări proprii la diverse expoziții organizate în mediul școlar sau extrașcolar - observarea modului diferit de ilustrare a aceluiași subiect – Exemplu: „Autoportret” – prin desen, pictură, modelaj, colaj etc. - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri simple la întrebări legate de mesaj - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, adecvate vârstei - participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se demonstrează îndeletniciri casnice actuale: amenajarea unei mesei festive, ornarea platourilor, aranjamente florale, ornamente de iarnă, împodobirea bradului etc.	vizită la muzee de artă; participare la expoziții, analiza unor obiecte de cult și de port popular etc. - identificarea elementelor cu valoare estetică în diferite reproduceri de artă, în fotografii, filme, costume, construcții etc. - realizarea unor lucrări individuale și colective (grup de elevi, grup de elevi și părinții) - realizarea de scurte descrieri ale formelor obiectelor din mediul cunoscut - identificarea diferitelor forme pe reproduceri de artă, în fotografii sau în sculpturi - participarea la expoziții cu caracter artistic organizate în comunitate - vizionarea unor fragmente din filme de desene animate, cu caracter educativ și formularea de răspunsuri la întrebări legate de mesaj - vizionarea de spectacole de teatru și teatru de păpuși, adecvate vârstei - participarea la ateliere de lucru comune părinți-copii, în care se confecționează obiecte utile și estetice pentru diferite sărbători - jocuri de rol: Primesc oaspeți, Este ziua mea, Este ziua ta etc.	- observarea și analizarea unor lucrări de artă tradițională și modernă românească și identificarea mijloacelor de expresie folosite - audierea de povestiri sau vizionarea de documentare despre artiști români din domenii diferite - răsfoirea de albume de artă - participarea la proiecte având ca temă viața și opera unor artiști români consacrați - participarea la întâlniri cu artiști/ meșteșugari locali

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici elementare diverse

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar - exprimarea de mesaje orale simple despre: textura, culoarea, dimensiunea, forma, grosimea și utilitatea unor obiecte, strânse într-o colecție sau la Colțul de Artă amenajat special în clasă - gruparea materialelor după criterii date – Exemplu: jocul „Cenușăreasa”: „Ajut-o pe Cenușăreasa să pună în coșulețe diferite, materiale de același fel; Grupează materialele care pot fi tăiate cu foarfecele; Grupează materialele roșii; Grupează materialele care se pot rupe, care sunt transparente” etc. - enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar – Exemplu: jocul „Eu spun ceva, tu spui altceva” despre creioanele tale, uniformă ta, penarul tău etc. - sortarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/utilizări etc.; depozitarea în spații special amenajate și etichetarea lor – Exemplu: „Borcanul cu pietricele”, „Gălețușa cu scoici”, „Coșulețul cu fire”, „Cutia cu ghinde” etc.	2.1. Identificarea unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor întâlnite în mediul cunoscut - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor - identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse - gruparea produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate - familiarizarea cu modul în care iau naștere obiectele din jurul nostru: Povestea hârtiei, Povestea unui nasture, Povestea unui caiet etc. - organizarea de interviuri în perechi: Ce se poate face cu...? La ce este util...? etc. - compararea obiectelor în funcție de culoare, formă, textură, claritate etc. - Exemplu: dintre două obiecte care are culoarea mai intensă, forma mai evidentă, care e mai moale, care are conturul mai clar etc. - identificarea mai multor texturi, a formelor în mișcare, a formelor ce au suferit deformări minore etc. - gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniu (aceasta folosește la desen, pictură, modelaj, construcții, confecții, foto-video)	2.1. Explorarea unor caracteristici/ proprietăți ale materialelor în diverse contexte - selectarea materialelor de lucru, în funcție de scopul propus - uscarea și presarea de plante în vederea folosirii lor în confecționarea de colaje, tablouri, felicitări - crearea unui dicționar cu definiții simple ale materialelor, bazate pe caracteristicile lor observate de copii în diverse contexte - realizarea de jurnale cu dublă intrare: jurnalul unei frunze, al unei crenguțe înflorite etc., pornind de la texte literare studiate - realizarea de grile de observații despre materiale aflate în stări diferite (frunză verde, uscată, presată etc.) - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru - compararea diferitelor tehnici de lucru - Exemplu: Joc „Ce se întâmplă dacă fac așa...” (copiii sunt încurajați să experimenteze diferite tehnici și să observe ce au descoperit)
2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale, în aplicații simple, specifice artelor vizuale - realizarea de aplicații ce au la bază inițiative spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un mini-atelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă - realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind culori la alegere și tehnici improvizate – Exemplu: stropire, suflare,	2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii și formei - realizarea de aplicații în oglindă: Chipul meu atunci când sunt fericit/Chipul meu atunci când sunt trist; Cum mă simt într-o zi ploioasă/Cum mă simt într-o zi senină - realizarea de benzi desenate prin care să redea etapele unei întâmplări trăite - participarea la lucrări colective – Exemplu: „Mai multe mâini, un singur portret” etc.	2.2. Exprimarea ideilor și trăirilor personale prin utilizarea liniei, punctului, culorii și formei - realizarea de aplicații în oglindă: Chipul meu atunci când sunt fericit/Chipul meu atunci când sunt trist; Cum mă simt într-o zi ploioasă/ Cum mă simt într-o zi senină - participarea la lucrări colective – Exemplu: „Mai multe mâini, un singur portret” etc. - exerciții de autoanaliză a propriilor creații (motivarea alegerii subiectului, timpul alocat,

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPORT DE CURS

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
ștampilare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic etc. - folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/compoziții liber alese - explorarea modalităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin mijloacele artei vizuale și ale tehnologiei- Exemple: Pictez o imagine dintr-un vis, Desenez ce-mi doresc, Autoportretul, Am o idee de construcție, de joc etc.; Mă desenez pe mine când sunt plictisit, construiesc o casă pe care mi-o doresc, pictez școala, modelez supărarea etc. - realizarea unor cadouri, felicitări pentru cei dragi și explicarea alegerilor făcute (exemplu: Decorez un globuleț pentru prietenul meu deoarece...)	- explicarea semnificațiilor propriilor lucrări/creații - realizarea unor compoziții, individual/în perechi/în grup, folosind tehnici variate – Exemplu: stropire, suflare, ștampilare, tragere și zgâriere, amprentare cu frunze, fructe, legume, obținerea formelor spontane prin presarea hârtiei, dactilopictură, modelaj, decolorare cu pic etc. - folosirea liniei cu scop de contur și cu scop decorativ în aplicații/compoziții liber alese - realizarea unor cadouri, felicitări pentru ocazii speciale și explicarea alegerilor făcute	mijloacele și tehnicile utilizate, sentimente) Exemplu: „Am confecționat păpușa pe care mi-o doream. Am realizat-o din cârpă. Vreau să mă joc cu ea/ Vreau să o dăruiesc... etc.”)
2.3. Realizarea de aplicații/compoziții/obiecte/ construcții simple, pe baza interesului direct - realizarea de construcții libere, spontane, atunci când li se pun la dispoziție materiale și instrumente diverse, într-un miniatelier amenajat în sala de clasă sau în Colțul de Artă - utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile copiilor - confecționarea de jocuri și jucării simple – Exemplu: „Morișca”, „Bărcuța”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Loto cu imagini”	2.3. Realizarea de obiecte/construcții/folosind materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile - realizarea de colaje bidimensionale și tridimensionale din hârtie de diferite tipuri - utilizarea unor tehnici accesibile de decupare după contur, rularea hârtiei, origami, modelaj etc., în funcție de nevoile/opțiunile copiilor - confecționarea de jocuri și jucării din diverse materiale, prin tehnici accesibile – Exemplu: „Omida”, „Albina”, „Țintar”, „Puzzle”, „Cărți de joc” etc. - confecționarea de păpuși pe băț sau pe mână precum și decoruri simple pentru o minipiesă de teatru de păpuși - realizarea de picturi pe folie de plastic pentru decoruri utile în serbări	2.3. Realizarea de produse utile și/sau estetice combinând materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile - realizare de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de design pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie etc. - realizare de jocuri, jucării sau obiecte utile în viața de școlar - realizare de machete simple etc.
2.4. Transformarea unui material prin tehnici	2.4. Transformarea unui material folosind o	2.4. Transformarea unui material prin tehnici

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
simple - utilizarea corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține corect creionul, pensula, aparatul foto etc. Exemplu: Joc: „Eu sunt profesorul de ... fotografie, pictură, modelaj etc.” (fiecare copil e „profesor” într-un domeniu, iar copiii învață, pe rând, unii de la alții) - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire etc. - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru - mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei cu texturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate - modelarea plastilinei, a lutului etc.; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate - tăierea firelor și a materialului textil; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate - înșirarea mărgelilor; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate - lipirea diverselor materiale pe suporturi diferite; formularea de întrebări simple și răspunsuri despre cele observate - identificarea unei operații simple la care a fost supus un material, prin comparare cu starea inițială a acestuia – Exemplu: jocul „Spune ce observi” (hârtie-hârtie ruptă, hârtie-hârtie tăiată, hârtie mototolită, hârtie îndoită, hârtie lipită; fire lungi-fire scurte etc.) - jocuri de rol: „La croitorie”, „La cizmărie”, „La brutărie” - confectionarea de obiecte prin tehnici simple: „Rochița păpușii”, „Pălăria”, „Cizmulita”, „Batista” etc.	tehnică simplă - vizionarea de scurte documentare despre obiectele familiare, având ca subiect „Cum se fabrică?” - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie - folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate prin tehnica Quilling și transformate în podoabe sau obiecte de decor - transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc. - participarea la jocuri de rol: „La croitorie”, „La cizmărie”, „La brutărie” - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, foarfeca, aparatul foto, camera video, acul etc. (copilul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte) - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de frământare, coasere, înșirare, împletire, caligrafie cu degetul pe tabletă etc.	variate - vizionarea de scurte documentare despre obiectele din mediul cunoscut, având ca subiect „Cum se fabrică?” - vizite la obiective din zonă în care se prelucurează materia primă - folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate prin tehnica Quilling și transformate în podoabe sau obiecte de decor - transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor prin diferite tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc.

Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
2.5. Exprimarea utilității obiectelor realizate prin efort propriu - formularea de întrebări și răspunsuri la întrebări despre utilitatea și aspectul obiectelor întâlnite în mediul familiar – Exemplu: „Ajut-o pe Furni să înțeleagă de ce avem nevoie de șireturi? De ce avem nevoie de fular și căciulă iarna? De ce avem nevoie de suporturi pentru creioane?” etc. - decorarea sălii de clasă cu obiectele realizate prin efort propriu; - participarea cu obiectele realizate prin efort propriu la expoziții și târguri organizate în școală și în comunitate cu diferite ocazii: „Zilele școlii, Zilele orașului/comunei/satului”, „Mărțișor”, „Paști”, „Crăciun”	2.5. Explorarea de utilizări în contexte variate a obiectelor/ lucrărilor realizate prin efort propriu - realizarea de miniscenete în care se utilizează obiecte realizate individual sau în grup - participarea la jocuri de rol cu jucării și obiecte confecționate - participarea la expoziții cu vânzare sau târguri organizate în școală sau în comunitate, cu prilejul diferitelor sărbători	2.5. Explorarea de utilizări în contexte utile și sau estetice a obiectelor/ lucrărilor realizate prin efort propriu - identificarea unor dorințe/ nevoi simple, care pot fi îndeplinite prin realizarea de obiecte/lucrări utile și sau estetice - identificarea a cel puțin două soluții pentru a îndeplini o dorință - participarea la conversații despre posibile utilizări ale produselor realizate individual sau în grup - discuții pentru acordarea de semnificații neuzuale unor obiecte uzuale și de semnificații uzuale unor obiecte artistice; remarcarea neconcordanțelor și inovarea
2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică - realizarea unor lucrări în care să se asocieze elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică – Exemplu: ilustrarea unei povești cunoscute prin desen sau prin cântec, ilustrarea mișcării sugerate într-un tablou etc. - realizarea de scurte dramatizări (fragmente din povești) cu ajutorul păpușilor pe băț, pe deget sau pe mână - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii - punerea în scenă a serbărilor tematice specifice anotimpurilor	2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică - realizarea de lucrări în care se asociază elemente de exprimare plastică, cu alte forme de exprimare artistică – Exemplu: ilustrarea versurilor unui cântec prin desen etc. - realizarea de scurte dramatizări (fragmente din povești) prin teatru de umbre - realizarea unor decoruri pentru diverse evenimente din viața școlii - punerea în scenă a serbărilor tematice legate de viața comunității	2.6. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică - realizarea de machete, colaje, desene, pentru a ilustra o scenă dintr-o poveste – Exemplu: căsuțele celor trei purceluși, fasolea fermecată din „Jack și vrejul de fasole” etc. - inventarea unui ritm sau a unei melodii pentru o scenă dintr-o poveste - mimarea unui personaj de poveste/desen animat - confecționarea unui costum din materiale reciclate, care să se potrivească unui personaj îndrăgit

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

CONȚINUTURI

Domenii	CP	CLASA I	CLASA a II-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate (opțional: PC, tabletă)	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru Linie modulată, repetiție	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, stilizare, gravură
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma (fără terminologie)	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate (fără terminologie)	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații (ce pregătesc scrisul), decorații simple	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, hârtie, folie de plastic, hârtie colorată, cretă, pigmenti, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, acrilice, ulei, hârtie, hârtie colorată, pânză, sticlă, lemn, ceramică, cretă, pigmenti, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare
	Elemente de limbaj plastic pata	Elemente de limbaj plastic pata	Elemente de limbaj plastic pata plată, pata vibrată
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, croșetă, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume)

EDUCAȚIE PLASTICĂ, ABILITĂȚI PRACTICE ȘI DIDACTICA ACESTORA- SUPORT DE CURS

	Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut	Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut (cusutul nasturelui, cusutul înaintea și în urma acului), țesut cu benzi de hârtie/fire	Tehnici de lucru origami, tangram, croit, cusut (puncte de coasere), țesut cu benzi de hârtie/fire
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși	Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși	Sugestii de creații/ produse ale activității Obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină	Materiale și instrumente plastilină	Materiale și instrumente plastilină, cocă
	presare, modelare liberă	presare, modelare liberă	presare, modelare liberă, incizie, armături, gravură
	Elemente de limbaj plastic formă	Elemente de limbaj plastic formă, volum	Elemente de limbaj plastic formă, volum (gol/ plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, figurine etc.	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, figurine etc.	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, figurine etc.
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgel, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, împletire	Tehnici de lucru îndoirea, împletirea, origami, tangram
	Elemente de limbaj plastic formă, volum	Elemente de limbaj plastic formă, volum (gol/ plin)	Elemente de limbaj plastic formă, volum (gol/ plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Foto-film	Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă) filme, fotografii	Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă) filme, fotografii	Materiale și instrumente aparate de redare și înregistrare (telefon, aparate foto, PC, tabletă) filme, fotografii
	Sugestii de creații/ produse ale activității vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii	Sugestii de creații/ produse ale activității vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii și filme scurte, neprelucrate tehnic	Sugestii de creații/ produse ale activității vizionarea unor filme și fotografii; realizarea unor fotografii și filme scurte, neprelucrate tehnic

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea de mesaje exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
1.1. Recunoașterea unor mesaje comunicate prin imagini în contexte familiare - participarea la discuții despre comunicarea prin imagine (de exemplu, imaginea ca document; imaginile folosite în scop informațional de-a lungul timpului) - discuții despre patrimoniul local: construcții reprezentative și ambient urban/rural, vestimentație, obiceiuri, colecții, obiecte de patrimoniu etc. - identificarea rolului mesajelor vizuale prin studierea de broșuri, pliante, albume de artă, vizionarea de filme, documentare, clipuri, reclame - formularea de întrebări privind diversitatea mesajelor exprimate prin publicitatea stradală - participarea la discuții despre comunicarea prin imagine în pictură, desen/grafică, modelaj/sculptură, arte decorative textile, monumentale, ceramice, vestimentație sau bijuterii, arhitectură și/sau scenografie, fotografie și prin artele spectacolului legate de mesajul transmis 1.2. Diferențierea caracteristicilor expresive ale elementelor de limbaj plastic în compoziții și în mediul înconjurător - participarea la exerciții-joc de observare a elementelor de limbaj plastic din natură și din compoziții plastice - participarea la exerciții-joc de observare a culorilor și a griurilor colorate și neutre în spațiul înconjurător și în compoziții plastice - exerciții de identificare a unor elemente de expresie de limbaj plastic în forme plastice plane realizate prin: fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, sfoară colorată	1.1. Exprimarea de opinii proprii referitoare la mesajele comunicate prin limbaj vizual - participarea la discuții pe tema comunicării prin limbaj vizual (de exemplu, analiza de portret - subiecte comune - tehnici și mijloace de expresie diferite) - observarea spațiului ambiental urban/ rural pe baza identificării unor similitudini între formele clădirilor și formele geometrice/formele naturale; formularea de răspunsuri la întrebări precum: „Observăm o anumită regulă în desenul fațadelor? Care ar fi aceasta? Cum am putea s-o descriem?” - asumarea de roluri (ghid, arhitect, reporter) în scopul prezentării spațiului ambiental urban sau rural (de exemplu, a istoriei caselor/construcțiilor reprezentative) - vizite, în mediul virtual, la Muzeul de Artă, Muzeul Satului etc. - vizionarea de filme având ca temă ambientul construit 1.2. Evidențierea caracteristicilor diferitelor categorii de elemente de limbaj plastic, în compoziții în mediul înconjurător și în imagini - participarea la exerciții-joc de observare a diferitelor ipostaze ale punctului și liniei în compoziții plastice și în mediul înconjurător - exerciții-joc de observare a elementelor din natură care pot fi sugerate prin linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe, frânte - participarea la exerciții-joc de explorare a legăturii dintre cuvinte cheie și compoziții plastice, sculpturi, fotografii etc. (subiectul compoziției/lucrării) - identificarea unor elemente decorative în creații populare diverse
1.3. Manifestarea receptivității față de mesajele exprimate prin limbaj vizual - analiza liberă și personală a mesajelor transmise prin limbaj vizual (de exemplu, exerciții-joc de stabilire a asemănărilor și deosebiriilor dintre exprimarea în limbaj fotografic și limbajul artelor plastice pe aceeași temă)	

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
- realizarea unei colecții de fotografii cu o temă dată/aleasă - inițierea de proiecte la nivel de clasă pentru realizarea de albume de pictură sau fotografie - audierea de povești sau vizionarea de documentare despre artiști români cunoscuți	

2. Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate - selectarea de diverse materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, etc.), în vederea utilizării acestora - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului etc.) - realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatra, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile etc.) - exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă - exerciții de obținere a efectului de transparentă sau opacitate prin tehnici ale culorilor de apă (de exemplu, acuarelă, guașe, tempera ș.a.) - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite 2.2. Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.) - realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee: - stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța, cu pulverizatorul etc.	2.1. Valorificarea unor materiale și tehnici adecvate, pentru exprimarea clară a unui mesaj intenționat - selectarea intenționată a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, plastilină etc.), în vederea obținerii unor rezultate anticipate - identificarea rezultatelor posibile ale utilizării diferitelor materiale, prin experiment practic - extinderea ariei de valorificare a tehnicilor specifice în scopul amplificării potențialului lor creativ: colajul din texturi diferite; pictura pe suport ceramic; pictura pe sticlă; pictura pe suport textil, pictura pe lemn etc. - diversificarea, în compoziții bidimensionale, a tehnicilor de lucru pe diferite suprafețe (de exemplu, hârtie, țesături, ceramică etc.) - generarea de forme expresive prin diverse tehnici și cu diferite materiale, în cadrul unor activități individuale și de grup 2.2. Realizarea de compoziții la alegere, valorificând potențialul expresiv al limbajului plastic - organizarea compozițională după reguli stabilite inițial, a suprafeței sau a spațiului plastic, cu ajutorul elementelor de limbaj - realizarea de compoziții plastice având ca punct de plecare cuvinte cheie sau expresii literare la alegere

Anexa I- PROGRAME ȘCOLARE

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
- tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o șampilă realizată din fructe, legume, flori etc. - dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri - imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc. - plierea hârtiei - scurgerea culorii - suprapunerea foliei de plastic - decolorarea cu pic - tehnica Batik (introducerea unei coli îndoită în culoare) - aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura) - confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic - decorarea/ personalizarea de tricouri și sacoșe confecționate din material textil prin pictare cu pigmenți-coloranți cu termofixare - decorarea/ personalizarea unor seturi cană – farfurie și compoziții pe suport ceramic (plăci de faianță) cu pigmenți-coloranți specifici	- compunerea suprafeței sau spațiului plastic folosind descompunerea și recompunerea unor forme cunoscute - obținerea efectului sugestiv intenționat prin dominantă cromatică (zi însoțită- zi ploioasă) - realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice
2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice - explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice - realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc. - exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut - exersarea obținerii expresivității, prin combinarea elementelor de limbaj plastic - colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice - explorarea proprietăților expresive ale formelor naturale - realizarea de produse din diferite tipuri de hârtie: carton, hârtie colorată, creponată, ondulată, cerată etc. cu scop decorativ, cu ocazia sărbătorilor, a zilelor de naștere - obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.)	2.3. Realizarea de produse unicate, personalizate și utilizabile, în urma desfășurării unor activități dominante manuale, creative și ludice - crearea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite - realizarea unor jucării din diferite materiale/ deșeuri (de exemplu, robot, marionete etc.) - exerciții-joc de schițare prin colaj: orașul /satul /strada (de exemplu, observă clădirile, formele și detaliile lor, mărimea semnelor și a reclamelor, posibilitatea de a comunica cu oamenii și ce te atrage la acestea) - realizarea de desene cu aspecte ale mediului văzut din unghiuri diferite (de exemplu, un obiect văzut de sus/ jos, lateral stânga/dreapta, față/ spate) - realizarea de machete (medii de viață, forme de relief, comunitatea locală etc.) - realizarea de scenarii și derularea lor prin schițare sau fotografiere - realizarea unui decor scenografic (machetă) intenționat - realizarea de compoziții simple folosind aplicații informatice - imaginarea și figurarea unui complex, cu o varietate de spații pentru utilizare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
	(de exemplu, un palat dintr-o poveste) - <i>imaginarea și figurarea unui spațiu (de exemplu, o scenă de teatru în miniatură etc.)</i> - <i>schițarea și confecționarea unor măști cu teme din poezii, cântece, povestiri, festivaluri</i> - <i>schițarea și confecționarea costumelor pentru scenete și momente artistice</i>
2.4. Modificarea expresiei plastice inițiale prin remodelare - <i>explorarea relației dintre modul în care lucrurile se simt și modul în care arată (de exemplu, textura obiectelor naturale și fabricate etc.)</i> - <i>confecționarea unui costum din haine vechi (de exemplu, coaserea unui șiret sau a unei benzi pentru a realiza o mantie)</i> - <i>realizarea de produse (podoabe pom, jucării, obiecte de vestimentație, obiecte de decor etc.) utilizând materiale reciclabile (hârtie, plastic, fire, doze de aluminiu etc.)</i> - <i>folosirea aparatului de tocat hârtia pentru a obține fâșii de hârtie ce pot fi rulate și transformate în podoabe sau obiecte de decor</i> - <i>schimbarea funcției unui articol de vestimentație prin intervenții tehnice variate</i> - <i>explorarea în contexte diverse a materialelor reciclabile ca resursă inepuizabilă de creativitate, expresivitate și manualitate</i> - <i>utilizarea tehnicilor tradiționale și moderne de reciclare a materialelor</i>	2.4. Remodelarea spațiilor și formelor printr-un demers plastic intenționat și prin tehnici variate - <i>jocuri de culoare pe bază de camuflaj (de exemplu, transformarea/ adaptarea unor costume care vor fi folosite la jocurile de mișcare ce necesită camuflaj etc.)</i> - <i>decorarea unor materiale cu cusături și alte adaosuri (mărgelile, paiete etc.)</i> - <i>realizarea de expoziții tematice pe baza tehnicilor: Quilling, Origami, Kirigami, Tangram, împletituri din fire/ pănuși de porumb, obiecte modelate în lut sau pastă de modelaj, tricouri și sacose decorate/personalizate, seturi cană – farfurie decorate/ pictate, cadrane de ceas personalizate etc.</i> - <i>stabilirea, în echipă, a etapelor de lucru pentru realizarea unui produs finit</i> - <i>confecționarea de bijuterii realizate manual folosind materiale accesibile</i>
2.5. Participarea la activități integrate adaptate nivelului de vârstă, în care se asociază elemente de exprimare vizuală, muzicală, verbală, kinestezică - <i>realizarea de compoziții plastice, obiecte și machete după diferite sugestii tematice, povești, poezii, cântece, muzică, teatru</i> - <i>imaginarea și schițarea unui complex, cu o varietate de spații pentru utilizare (de exemplu, „casa pe care mi-aș dori-o”)</i> - <i>fotografierea unor aspecte/ momente din cadrul evenimentelor desfășurate și realizarea unor albume, expoziții foto</i> - <i>schițarea și crearea de decoruri pentru serbări școlare, evenimente tematice</i>	

Conținuturi

Domenii	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Desen	Tehnici de lucru: trasare, hașurare Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forma	Tehnici de lucru: trasare, hașurare Elemente de limbaj plastic: punctul, linia, valoarea, forma
Pictură	Tehnici de lucru: - tehnici specifice de aplicare a culorilor (efectul de transparentă/ opacitate) - amestecuri cromatice și acromatice - obținere de forme spontane/ dirijate prin: fuzionare, curgere liberă, stropire forțată, scurgere aderentă, dirijarea jetului de aer, sfoară colorată, monotipie Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde, nuanțe și tonuri), forma	Tehnici de lucru: - tehnici mixte (de exemplu, creioane colorate-acuarele) - pictura pe suport textil cu coloranți cu termofixare Elemente de limbaj plastic: linia, punctul, culoarea (culori primare, culori binare, culori reci, culori calde, nuanțe și tonuri), forma
Modelaj	Tehnici de lucru: modelare liberă, presare Elemente de limbaj plastic: volum, plan, linie	Tehnici de lucru: modelare liberă Elemente de limbaj plastic: forma
Machete și modele	Tehnici de lucru: - cu hârtie: Origami, Tangram, Quilling, colaj - cu materiale textile: împletire, tăiere, croire, coasere, lipire etc. Elemente de limbaj plastic: forme plane și spațiale, texturi	Tehnici de lucru: îndoirea, împletirea, Kirigami, Elemente de limbaj plastic: forma, linia (ca intersecție de planuri) nuanțe și tonuri, texturi
Foto	Elemente de limbaj: forma, lumina și culoarea	Fotografia ca limbaj

Domeniu	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Desen	hârtie de grosimi și texturi diferite, creioane, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră	hârtie de grosimi și texturi diferite, creioane, creioane colorate, creioane cerate, pixuri cu gel, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
Pictură	acuarele, creioane cu tuș, guașe, tempera, pigmenți-coloranți cu termofixare pentru ceramică și pigmenți-coloranți cu termofixare pentru material textil hârtie albă/colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, pensulă, creioane colorate, burete	acuarele, guașe, tempera, pigmenți-coloranți cu termofixare pentru ceramică și sticlă și pigmenți-coloranți cu termofixare pentru material textil hârtie albă/colorată, de diferite texturi, pânză, sticlă, ceramică, pensulă, creioane colorate, burete
Modelaj	lut, cocă, plastilină	lut, plastilină /pastă de modelaj
Machete și modele	foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgel, carton și hârtie de diferite greutăți, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau forme din natură	foarfece, cutter, adezivi, bandă adezivă, ață, mărgel, carton și hârtie de diferite greutăți, texturi și culori, diverse obiecte confecționate sau forme din natură
Foto	fotografii	fotografii

Domenii	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Desen	desen liber, schițe de obiecte unicat (podoabe, decorațiuni)	desen liber, desene pentru diferite obiecte create/ costumatii
Pictură	compoziții plastice, pictură pe material textil/ ceramică	compoziții plastice, pictură pe sticlă/ ceramică
Modelaj	obiecte decorative, figurine	obiecte decorative, figurine, machete

Machete și modele	obiecte decorative, bijuterii, jucării, figurine	obiecte decorative, bijuterii, jucării, figurine, machete
Foto	colecții de fotografii	colecții de fotografii